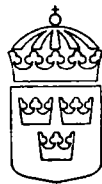

Regeringens proposition

1985/86: 64

om godkännande av ändringar i
Helsingforsavtalet och det nordiska avtalet
om kulturellt samarbete

Prop.
1985/86: 64

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 7 november 1985.

På regeringens vägnar

Olof Palme

Svante Lundkvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner dels en överenskommelse om ändring av 1962 års nordiska samarbetsöverenskommelse, det s. k. Helsingforsavtalet, dels ett avtal om ändring av 1971 års avtal om nordiskt kulturellt samarbete.

Ändringarna syftar till att effektivisera arbetsformerna i det nordiska samarbetet. De innebär bl.a. att Nordiska ministerrådets två budgetar, den allmänna budgeten och kulturbudgeten, läggs samman och att sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn och Nordiska ministerrådssekretariatet i Oslo slås ihop till ett nytt gemensamt ministerrådssekretariat med placering i Köpenhamn.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 november 1985

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Lundkvist

Proposition om godkännande av ändringar i Helsingforsavtalet och det nordiska avtalet om kulturellt samarbete

1 Inledning

Det nordiska samarbetets organisation och arbetsformer diskuterades ingående under Nordiska rådets 30:e session år 1982 i Helsingfors. De efterföljande diskussionerna mellan Nordiska rådets presidium och de nordiska ländernas stats- och samarbetsministrar fick till följd att en särskild parlamentarisk kommitté, den s. k. Benkowkommittén, tillsattes för att utreda samarbetsformerna. Kommittén lämnade sitt betänkande "Arbetsformene i nordisk samarbete" (NU 1983:9) den 21 oktober 1983. I betänkandet föreslås bl. a. att Nordiska ministerrådets två budgetar, den allmänna budgeten och kulturbudgeten, läggs samman samt att sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete och Nordiska ministerrådets sekretariat slås ihop till ett nytt gemensamt ministerrådssekretariat. Ländernas samarbetsministrar har därefter i en egen utredning, "En budget – ett sekretariat", följt upp kommitténs förslag genom att belysa praktiska frågor som uppstår vid nyss angivna förändringar.

Till Nordiska rådets 35:e session i Reykjavik år 1985 förelåg ett ministerrådsförslag om samarbetsformerna i det nordiska samarbetet, ett medlemsförslag om samarbetsformerna och Nordiska rådets juridiska utskotts betänkande över förslagen. På grundval av detta material antogs vid sessionen två rekommendationer nr 16 och 17/1985. I rekommendationerna hemställs att regeringarna i de nordiska länderna ändrar 1962 års nordiska samarbetsöverenskommelse och 1971 års nordiska kulturavtal i överensstämmelse med förslagen. I övrigt beslutade rådet vid sessionen om en rad ändringar i rådets arbetsordning syftande till att stärka och effektivisera arbetet i rådets utskott.

De nordiska samarbetsministrarna har utarbetat ett förslag till överenskommelse om ändringar i samarbetsöverenskommelsen och ett förslag till avtal om ändring i kulturavtalet, vilka helt överensstämmer med rådets

rekommendationer. Regeringen beslutade den 2 maj i år att Sverige skulle underteckna överenskommelserna. Detta skedde i närvaro av Nordiska rådets presidium vid ett möte i Lund den 6 maj 1985. Överenskommelserna har upprättats på de fem nordiska språken och texterna har samma giltighet. De svenska texterna till överenskommelserna bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1* och *bilaga 2*.

Det har förutsatts att det nya gemensamma sekretariatet skall inleda sin verksamhet omkring den 1 april 1986 och att den första gemensamma budgeten skall avse 1987 års verksamhet. En särskild organisationskommitté utarbetar f. n. ett detaljerat organisationsförslag, inkl. bemanningsplan och befattningsbeskrivningar.

2 Ändringarna i Helsingforsöverenskommelsen

Ändringen i *Artikel 52* innebär bl. a. att presidiet skall bestå av tio medlemmar. Härigenom fördubblas antalet medlemmar i förhållande till vad som nu gäller.

Artikel 54 anger att det ankommer på presidiesekreteraren, som enligt artikeln utses av presidiet, och de fem delegationssekreterarna att handha uppgifter som sekreterare åt rådet. Sekretariatsuppgiften åvilar både presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet. Ändringarna klargör att det ankommer på ländernas delegationer att utse den som skall ingå i sekreterarkollegiet.

I *artikel 61* sägs bl. a. att ministerrådet i sin verksamhet bistås av ministerrådets sekretariat. Till följd av sekretariatsammanslagningen måste den pluralform som används i de danska, finska och isländska texterna ändras. En sådan ändring behövs dock inte i den svenska texten.

Artikel 64 anger bl. a. att ministerrådet inför varje session skall lägga fram en verksamhetsberättelse och en särskild redogörelse om planerna för det fortsatta samarbetet i stället för den tidigare ordningen med gemensam redogörelse för detta. Verksamhetsberättelsen skall avse det gångna året (C1). Med redogörelsen för planerna för det fortsatta samarbetet skall följa förslaget till budget för det nordiska samarbetet (C2). Syftet med ändringen är att förenkla sakbehandlingen vid sessionen och att göra presentationen av verksamheten och planerna mer överskådlig.

Av tredje stycket i artikeln framgår att berört organ inom Nordiska rådet skall beredas tillfälle att yttra sig innan ministerrådet låter utarbeta budgetförslaget för det nordiska samarbetet. Ändringen innebär att en bestämmelse införs i Helsingforsöverenskommelsen om det nordiska samarbetets finansiering (ministerrådets budget). Motsvarande bestämmelser i kulturavtalet utgår. Jag berör detta närmare i avsnitt 3 om ändringarna i kulturavtalet.

3 Ändringarna i kulturavtalet

I *artikel 9* preciseras att det också efter budgetsammanläggningen kommer att vara kultur- och undervisningsministrarna som är beslutande inom avtalets område.

Artikel 10 anger i gällande lydelse bl. a. att ett särskilt sekretariat upprättas som ett led i genomförandet av kulturavtalet. Efter sekretariatssammanslagningen bortfaller behovet av en sådan bestämmelse, varför denna bestämmelse upphävs.

Artikel 12 innehåller f. n. bestämmelser om kultursekretariatet och dess direktör. Genom ändringen preciseras att det är Nordiska ministerrådets sekretariat som bistår ministerrådet och ämbetsmannakommittéerna. Bestämmelserna om kultursekretariatets direktör upphävs till följd av sekretariatssammanslagningen.

Artiklarna 15 och 16–17, som behandlar finansiering och budgetprocedur, ändras resp. upphävs till följd av budgetsammanläggningen. I stället görs en generell hänvisning till Helsingforsöverenskommelsens artikel 64 andra stycket. Det har bedömts ändamålsenligt att i artikel 15 andra stycket bibehålla en generell bestämmelse som erinrar om kulturministrarnas roll i samband med den nya budgetordningen.

4 Föredragandens överväganden

I det nordiska regeringssamarbetet finns f. n. två ministerrådssekretariat, dels kultursekretariatet i Köpenhamn, dels ministerrådssekretariatet i Oslo. Det förra utgör i första hand sekretariat för Nordiska ministerrådet i dess sammansättning av kultur- och undervisningsministrar samt för ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete. Oslosekretariatet är sekretariat för Nordiska ministerrådet i övriga sammansättningar liksom för övriga ämbetsmannakommittéer. Det nordiska regeringssamarbetet har i dag också två budgetar, kulturbudgeten för kultursamarbetet och den allmänna budgeten för samarbetet på övriga områden. De förslag som jag nu lägger fram avser i huvudsak de nödvändiga ändringarna i den nordiska samarbetsöverenskommelsen och i det nordiska kulturavtalet som erfordras för en sammanslagning av de båda sekretariaten och sammanläggning av budgetarna.

Mitt förslag: Riksdagen bör godkänna två överenskommelser om ändringar i de nordiska samarbetsöverenskommelserna vilka gör det möjligt att dels slå ihop de två sekretariat som nu finns i det nordiska regeringssamarbetet, dels lägga samman de två budgetar som nu reglerar Nordiska ministerrådets verksamhet.

Nordiska rådets rekommendationer m. m. Förslaget överensstämmer helt med Nordiska rådets rekommendationer 16 och 17/1985 om effektivare arbetsformer i det nordiska samarbetet. Diskussionen vid Nordiska rådets

35:e session i Reykjavik år 1985 och det efterföljande arbetet har visat att det finns en bred enighet om behovet av att stärka Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets ställning i det nordiska samarbetet och att genomföra förslagen.

Skälen för mitt förslag: Nu gällande organisation för det nordiska samarbetet härstammar från början av 1970-talet. Sedan dess har det nordiska samarbetet utvecklats och intensifierats. Kultursamarbetet och samarbetet på övriga områden har fått allt fler beröringspunkter. Det har därför ansetts naturligt att se över arbetsformerna för att försöka bidra till ett bättre resursutnyttjande genom att effektivisera samarbetet. En sammanslagning av budgetarna och en sammanslagning av sekretariaten bör bidra till att förbättra förutsättningarna för samordning och prioritering av de nordiska samarbetsinsatserna. Dessutom bör möjligheterna att på andra områden tillvarata kultur-, undervisnings- och forskningspolitiska hänsyn öka. En smidigare behandling av tvärsektoriella frågor liksom en ökad administrativ slagkraft och en mer effektiv sekretariatsservice åt ministerrådet i olika sammansättningar torde också bli följderna av förändringarna.

Under beredningen av arbetet har samarbetsministrarna i samråd med kultur- och undervisningsministrarna särskilt övervägt de hänsyn som bör tas då det gäller det kulturella samarbetet i Norden. Den lösning som man enats om innebär för kulturministrarnas vidkommande att dessa även i fortsättningen inom kulturområdet skall utarbeta budgetförslag och besluta om fördelning av medel inom den ram som ingår som en del av den gemensamma nordiska budgeten.

Förslagen bör också ses mot bakgrund av att ministerrådet beslutat att flytta Nordiska industrifonden från Stockholm till Oslo och att successivt bygga ut fondens verksamhet. Även Nordforsks huvudkontor, som nu ligger i Stockholm, avses bli flyttat till Oslo. Dessa förändringar kommer att utgöra grunden för ett uppbyggande av ett nordiskt centrum för industriell forskning och utveckling i Oslo.

De ändringar som nu föreslås är enligt min mening väl motiverade. De kommer att få betydelse när det gäller att effektivisera det nordiska samarbetet, att uppnå organisatoriska besparingar och att få till stånd ett bättre resursutnyttjande.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna överenskommelsen den 6 maj 1985 om ändring av samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet),
2. godkänna avtalet den 6 maj 1985 om ändring av avtalet den 15 mars 1971 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden lagt fram.

Överenskommelse

om ändring av samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar,
som genom överenskommelser av den 13 februari 1971, den 11 mars
1974 och den 15 juni 1983 ändrat samarbetsöverenskommelsen den 23 mars
1962 mellan de nordiska länderna och
som önskar effektivisera det nordiska samarbetets arbetsformer,
har kommit överens om följande:

I

Artiklarna 52 och 54 i samarbetsöverenskommelsen erhåller följande lydelse:

Artikel 52

”Plenarförsamlingen utser vid ordinarie session ett presidium bestående av en president och nio andra medlemmar. Alla delegationer skall vara företrädare i presidiet med två medlemmar vardera. Såvitt möjligt bör olika politiska meningsriktningar bli representerade i presidiet.

Medlem av presidiet skall vara vald medlem av rådet.

Blir befattning som medlem av presidiet ledig mellan två ordinarie sessioner, skall för tiden till nästa ordinarie session ny medlem utses av den delegation som den avgångne medlemmen tillhört.

Presidiet handhar rådets löpande angelägenheter och företräder i övrigt rådet i den utsträckning som framgår av överenskommelsen och rådets arbetsordning.”

Artikel 54

”Rådet bistås i sin verksamhet av ett presidiesekretariat som leds av en presidiesekreterare utsedd av presidiet samt av ett kollegium (sekreterarkollegiet) bestående av presidiesekreteraren och sekreteraren hos varje lands delegation.

Presidiet utser utskottens sekreterare samt den övriga personal som erfordras för fullgörande av rådets gemensamma sekretariatsuppgifter. Varje delegation anställer den sekretariatspersonal som skall bistå delegationen.”

II

Pluralformen av uttrycket ”sekretariat” i de danska, finska och isländska texterna i artikel 61 stycke 3 av samarbetsöverenskommelsen ändras till singularform.

III

Artikel 64 i samarbetsöverenskommelsen erhåller följande nya lydelse:

Artikel 64

”Ministerrådet skall före varje ordinarie session med Nordiska rådets plenarförsamling avge en berättelse till rådet rörande det nordiska samarbetet. Däri skall ministerrådet särskilt redogöra för det gångna årets samarbete.

Ministerrådet skall till varje ordinarie session med Nordiska rådets plenarförsamling framlägga en särskild redogörelse om planerna för det fortsatta samarbetet. Med redogörelsen skall följa förslaget till budget för det nordiska samarbetet.

Innan ministerrådet låter utarbeta budgetförslag skall berört organ inom Nordiska rådet beredas tillfälle att yttra sig.”

IV

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga fördragsslutande parter har meddelat Finlands utrikesministerium, att de åtgärder som krävs för överenskommelsens ikraftträdande har vidtagits.

Finlands utrikesministerium meddelar de övriga fördragsslutande parterna om tidpunkten för mottagandet av dessa meddelanden.

V

Originalexemplaret till denna överenskommelse deponeras hos Finlands utrikesministerium, som tillställer de övriga fördragsslutande parterna be styrkta kopior därav.

Till bekräftelse härav har de vederbörligen befullmäktigade ombuden undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Lund den 6 maj 1985 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter äger lika vitsord.

AVTAL

om ändring av avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar,
som genom avtal av den 13 juni 1983 ändrat avtalet den 15 mars 1971
mellan de nordiska länderna om kulturellt samarbete, och
som önskar effektivisera det nordiska samarbetets arbetsformer,
har kommit överens om följande:

I

Artiklarna 9, 10, 12, 15 i avtalet erhåller följande nya lydelse:

Artikel 9

”Ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) fattar de beslut som erfordras för att förverkliga avtalets syften.”

Artikel 10

”Som ett led i genomförandet av detta avtal upprättas en ämbetsmannakommitté för nordiskt kulturellt samarbete.

Ministerrådet tillsätter kommittén och arbetsgrupper för särskilda uppgifter.”

Artikel 12

”Nordiska ministerrådets sekretariat bistår ministerrådet och ämbetsmannakommittén. Det kan efter beslut av ministerrådet bistå andra nordiska samsarbetsorgan.”

Artikel 15

”Samarbetet finansieras genom ministerrådets budget, som nämns i artikel 64 i samsarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige jämte senare ändringar.

Ministerrådet låter utarbets budgetförslag och beslutar om fördelningen av medel för de gemensamma institutionerna, programmen och övriga verksamhetsformer inom den totalram som ingår som en del av den gemensamma nordiska budgeten.”

II

Artiklarna 16–19 i avtalet utgår och nuvarande artiklarna 20–22 blir artiklarna 16–18.

III

Avtalet träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga fördragsslutande parter har meddelat Finlands utrikesministerium, att de åtgärder som krävs för avtalets ikraftträdande har vidtagits.

Finlands utrikesministerium meddelar de övriga fördragsslutande parterna om tidpunkten för mottagandet av dessa meddelanden.

IV

Originalexemplaret till detta avtal deponeras hos Finlands utrikesministerium, som tillställer de övriga fördragsslutande parterna bestyrkta kopior därav.

Till bekräftelse härav har de vederbörligen befullmäktigade ombuden undertecknat detta avtal.

Som skedde i Lund den 6 maj 1985 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter äger lika vitsord.